

Otwarcie konferencji. Stoją od lewej: dr Stanisław Dziedzic – dyrektor Biblioteki Kraków, Izabela Ronkiewicz-Brągiel – zastępca ds. merytorycznych dyrektora Biblioteki Kraków. Za stołem prezydyjnym siedzi prof. dr hab. Zdzisław Pietrzyk – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, fot. archiwum BK

Oferta bibliotek a dostępność odbioru kultury – wprowadzenie

Szanowni Państwo

Tegoroczną konferencję „Oferta bibliotek a dostępność odbioru kultury” – organizowaną przez Bibliotekę Kraków pod patronatem Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego i przy organizacyjnym i finansowym udziale Miasta Krakowa – postanowiliśmy, po licznych konsultacjach, zawęzić merytorycznie do dwóch nader ważnych, występujących w bibliotekach powszechnie, na wszystkich kontynentach, w krajach zasobnych i z trudem najwyższym budujących dzień powszedni, zagadnień: jak sprostać w dzisiejszym świecie wyzwaniom w odniesieniu do osób doświadczonych niepełnosprawnościami oraz digitalizacji zbiorów. Zjawisko niepełnosprawności ma różny charakter, różna jest też skala jego występowania, ponadto wiele dotkniętych nią osób czyni wszystko, by tego problemu nie okazywać czy nagłaśniać.

Rozwiązywanie problemów wynikających z niepełnosprawności to przede wszystkim likwidacja barier, które mogą zasadniczo występować na każdym etapie, od tworzenia pożądanej bibliografii, zamówień książek do wypożyczalni czy czytelnicy, po warunki ich zwrotu. Wiele tych czynności można w nowoczesnej bibliotece dokonać zdalnie, bez konieczności udawania się do placówki. Nasze krakowskie doświadczenia, które legły u podstaw połączenia czterech samodzielnych bibliotek, dawnej dzielnicowych, w jedną ogólnomiejską, obejmowały ujednoczenie systemu ich funkcjonowania, konwersję baz danych, a w konsekwencji scalenie baz bibliograficznych i baz czytelników. Ta operacja doprowadziła do finalizacji prac związanych nie tylko z poprawą jakości katalogu bibliotecznego, ale również interesującej nas tu szczególnie poprawy funkcjonowania indeksów. Miała ona dla nowo powstałej Biblioteki Kraków

charakter zasadniczy, a w odniesieniu do skali przedsięwzięcia – bezprecedensowy. Jak go postrzegać w kontekście oferty i dostępności? Problem jest wieloaspektowy – dzisiejsza konferencja niejedną z nich przybliży, dookreśli, także w kontekście potrzeb i oczekiwań osób z niepełnosprawnościami. Warto wskazać cel i efekt zasadniczy: dzięki wdrożonym w Bibliotece Kraków scalem systemowym z jednego konta można zamawiać, rezerwować, wypożyczać i prolongować zbiory. Właśnie dzięki wprowadzeniu zintegrowanego systemu możliwe stało się poszukiwanie konkretnej książki w zbiorach naszych bez mała 60. filii, w których są one aktualnie dostępne. Za pośrednictwem katalogu bibliotecznego i strony internetowej czytelnik może, nie wychodząc z domu ani nie opuszczając miejsca pracy, odnaleźć interesujące go zbiory, uzyskać informacje o oferowanych przez Bibliotekę Kraków imprezach, spotkaniach autorskich i konkursach czytelniczych. Oferta czytelnicza Biblioteki Kraków obejmuje oczywiście nie tylko zbiory tradycyjne, ale także audiobooki, gry planszowe, zbiory elektroniczne oraz e-booki z platformy cyfrowej.

Dostępność bibliotek, ich otwarcie na oczekiwania użytkowników jest dziś zadaniem o znacznie szerszym zasięgu semantycznym niż przed kilkunastu jeszcz laty. To kwestia nie tylko standardów, ale i otwarcia na potrzeby oraz oczekiwania ludzi ze specjalnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Rozwiązania i propozycje w tym względzie są różne, choć standardy stawiane ustawowo są zbliżone. Warto więc twórczo wsłuchać się w propozycje, zestawić i analizować doświadczenia, wyciągać wnioski. Słowem: uczyć się i korzystać z dobrych, sprawdzonych doświadczeń, bo cele i potrzeby usprawiedliwiają takie poczynania. Może przy następnych remontach niejednej biblioteki warto będzie sięgać po prezentowane tu rozwiązania, może w toku dyskusji z udziałem ludzi o niemałym doświadczeniu zawodowym pojawią się nowe przemyślenia.

Pani dyrektor Izabela Brągiel i kierownik Działu Metodycznego Pani Paulina Lizak szerzej przedstawią nasze praktyki i doświadczenia, ale pozwólcie na to, bym mógł nadmienić bodaj o kilku z nich – takich, które bez większych nakładów inwestycyjnych można i warto wdrożyć:

1. biblioteka nieodpłatnie udostępnia urządzenia „czytak” przystosowane do obsługi przez osoby niewidome lub słabowidzące;
2. filie posiadają stanowiska komputerowe dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

3. biblioteka oferuje usługę „książka do domu”, w ramach której bibliotekarze dostarczają osobom mającym problemy z poruszaniem się książki i audiobooki do domu.

Niemale szanse w zakresie dostępności zbiorów stwarza dziś ich cyfryzacja. Biblioteka Kraków dysponując nowoczesnym sprzętem, w tym wysokiej klasy skanerami, dokonuje systemowej digitalizacji zbiorów archiwalnych, między innymi związanych ze studenckim ruchem kulturalnym. Był ten ruch kultury studenckiej i alternatywnej fenomenem artystycznym w powojennej rzeczywistości, z którego „wyszła” większość współczesnych wybitnych polskich artystów, często z najwyższej półki. Zbiory te, często o charakterze unikatowym, ofiarowali Bibliotece Kraków Andrzej Wyrobiec, Tadeusz Skoczek i Andrzej Głuc, dla studenckiego ruchu kulturalnego wybitnie zasłużeńi. Mamy w swoich zasobach znakomitą wystawę (w wersji cyfrowej), którą wspólnie z Biblioteką Jagiellońską i Biblioteką XX. Czartoryskich prezentowaliśmy w Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego, dokonując digitalizacji unikatowych dokumentów. Cieszymy się z bogatych zasobów zdigitalizowanych zbiorów archiwalnych klasztoru PP. Benedyktynek ze Staniątek. Przygotowane z najwyższą starannością zasoby cyfrowe będą udostępniane w nowej siedzibie głównej po stosownej obróbce technicznej i dokumentalizacji. Jutrzejsze warsztaty w staniąteckim klasztorze unaoczną ich uczestnikom, jak niezwyklej wagi są to rękopisy i inkunabuły, o randze dla kultury polskiej trudnej do przecenienia, na co dzień niedostępne.

Szanowni Państwo, jest dla nas niemałym zaszczytem Wasza na tej konferencji obecność. Cieszymy się, że o bibliotekach „bez barier” – w znaczeniu współczesnym i historycznym – mówić będą dyrektorzy dwóch najważniejszych polskich bibliotek, a zarazem członkowie Rady Naukowej „Rocznika Biblioteki Kraków”: dr Tomasz Makowski – dyrektor Biblioteki Narodowej, oraz prof. Zdzisław Pietrzyk – dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Cieszymy się z zapowiadanych wystąpień wszystkich prelegentów z Polski i z miast partnerskich Krakowa, bo Wasza znajomość przedmiotu i doświadczenie, jak w latach poprzednich, potwierdzają zasadność i głęboką potrzebę takiej wymiany myśli i dobrych praktyk, by mogły one służyć publicznemu dobru. Witam Was wszystkich, którzy przyjęliście zaproszenie Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego, i życzę udanych obrad.